

EESTI
ETTEVÕTLUSKÕRGKOO
MAINOR

**EESTI MAJANDUSSEKTORITE DÜNAAMIKA VÕRDLUS
2022 I KVARTAL**

Tallinn 2022

Eesti majandussektorite dünaamika 2022. a. I kvartalis

Lühidalt

- 2022. a. I kvartalis kasvas SKP eelmise kvartali suhtes vaid 0.1%, kasvu pidurdasid nii Ukrainas alanud sõda kui ka kvartali lõpuks ligi 15%-ni tõusnud inflatsioon. SKP aastane kasvutempo alanes 4.7%-le.
- Ettevõtete müügitulu aastakasv moodustas I kvartalis 33%; kasv oli kõige kiirem majutuses ja toitlustuses ning energeetikasektoris; töötleva tööstuse harudest tõusid esile keemia- ja farmaatsiatööstus ning metallitööstus. Ekspordi maht kasvas kõige enam energeetikasektoris ning veevarustuses ja jäätmekäitluses.
- Töötajate arv kasvas kõige enam majutuses ja toitlustuses ning töötlevas tööstuses keemia- ja farmaatsiatööstuses. Tööjõukulude kasvu poolest olid liidriteks majutus ja toitlustus ning haldus- ja abitegevused.
- Täitmata ametikohtade arv kasvas kõige enam majutuses ja toitlustuses ning ehituses ja kaubanduses, peegeldades teravnevat tööjõupuudust.

Sissejuhatus

Eesti majanduse arengut on viimase kolme aasta jooksul kõige enam mõjutanud kolm sündmust: koroonaviiruse ja -gripi levik, Venemaa sõda Ukraina vastu ning energia ja toormete hindadest tulenev tarbijahindade kasvu järsk kiirenemine. Kõik need on olnud šokid, mis on tugevasti mõjutanud majandusaktiivsust ja tööturгу ning tinginud riigi poolt erinevad majanduspoliitilised meetmed, et toetada majanduskasvu ja tööhõivet. Koroonakriisist tingitud majanduslanguse süvapunkt jäi 2020. aasta II kvartalis, millele on järgnenud kasvu hoogne taastumine ja normaliseerumine. Kuid 2022.a. I kvartalis SKP kvartaalne kasv peaaegu seiskus, olles vaid 0.1% (sesoonselt korrigeeritud näitaja) ja selle aastane kasvutempo alanes 4.7%-le.

Tarbijahindade kasv seoses koroonakriisiga esmalt aeglustus ja 2020. a. II poolaastal oli tegemist isegi hinnalangusega. Kuid hiljem järgnes sellele nii energia- kui toormehindade kiirest kasvust tingitud tarbijahindade tõus, mis on olnud eriti tugev alates 2021.a. II poolaastast. Kui üldine hinnatase oli 2022.a. mais tõusnud ca 20% võrreldes eelmise aastaga, siis ka ilma tarbimiskorvi volatiilsemate hinnakomponentideta (toiduained, energia, alkohol ja tubakas) moodustas tarbijahindade kasv ca 10%.

Turbulentsete makroarengute taustal on vahest vähem tähelepanu pööratud sellele, et eri majandussektorite käekäik on kohati olnud üsna erinev. Mõned sektorid (nagu näiteks majutus ja toitlustus) on tugevasti kannatanud koroonakriisist tingitud piirangute tõttu, samas kui mõnede sektorite aktiivsus ja tööhõive on saanud pigem positiivse tõuke (näiteks info ja side).

Sektorite dünaamika võrdlus

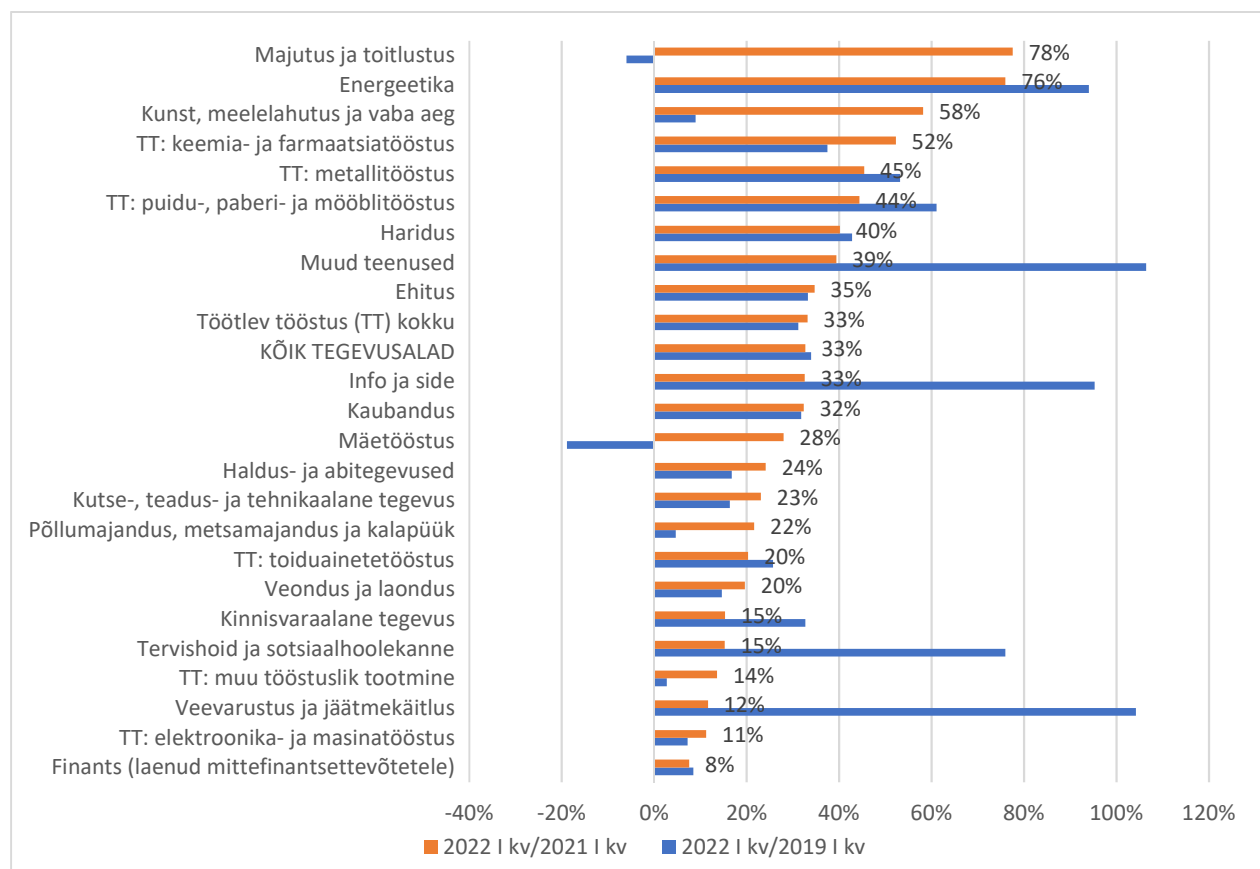
Järgneva analüüsi eesmärgiks on saada põgus ülevaade sellest, milline on olnud eri sektorite käekäik viimastel aastatel. Kuna peamiselt on kasutatud kvartaalseid andmeid, siis on viimaseid avaldatud andmeid (2022 I kv) võrreldud kahe eelneva perioodiga: olukorraga 12 kuud tagasi (2021 I kv) ja ka koroonakriisi eelse aastaga (2019 I kv). See võimaldab saada ülevaate olulisemate majandusnäitajate praegustest suundumustest ja võrrelda suhtelisi muutusi ka pikema perioodi jooksul. Vaatluse all on eeskätt kasumit taotlev ärimajandus, mille hulka ei kuulu näiteks avalik haldus ja riigikaitse, samuti kodumajapidamiste omatarbeks mõeldud tooted ja teenused. Töötleva tööstuse (edaspidi TT) harudest on võrdluses välja toodud Eesti suuremad harud: toiduainetetööstus; puidu-, paberi- ja mööblitööstus; keemia- ja farmaatsiatööstus; metallitööstus; elektroonika- ja masinatööstus; ülejäänud on grupeeritud kategooria 'muu tööstuslik tootmine' alla.¹ Võrreldud on nii sektori aktiivsust

¹ 'Muu tööstuslik tootmine' hõlmab väiksema osatähtsusega töötleva tööstuse allharusid nagu kergetööstus, trükindus ja salvestiste paljundus, masinate ja seadmete remont ja paigaldus, muu tootmine.

iseloomustavaid mahunäitajaid nagu müügi käive ja ekspordi maht kui ka töötajate arvu, tööjõukulu ja vakantsete töökohtade arvu. Kuna ettevõtete kohandumist mõjutab muude tegurite seas ka ettevõtte suurus, siis on kolme ülalnimetatud näitaja (müügitulu, töötajate arvu ja tööjõukulude) puhul kirjeldatud ka dünaamika varieeruvust eri suurusega ettevõtete puhul.

1. Müügitulu

Majanduse taastumine koroonakriisist on peegeldunud müügitulu kasvus. 2022. a. I kvartalis kasvas müügitulu tervikuna 33% võrreldes eelmise aasta sama perioodiga ja mõnevõrra rohkem võrreldes koroonaeelse tasemega (34%) (vt. joonis 1). Aastases horisondis olid kasvuliidriteks majutus ja toitlustus (78%) ning energeetika (76%). Töötleva tööstuse harudest olid liidripositsioonil keemia- ja farmaatsiatööstus (52%) ja metallitööstus (45%). Kõige nõrgem oli kasv veevarustuses ja jäätmekäitluses (12%) ja töötleva tööstuse harudest elektroonika- ja masinatööstuses. Pingerea alumises otsas on ka finantsvahendus, kus müügi käibe asemel on aktiivsuse näitajana kasutatud laenumahtu mittefinantsettevõtetele.

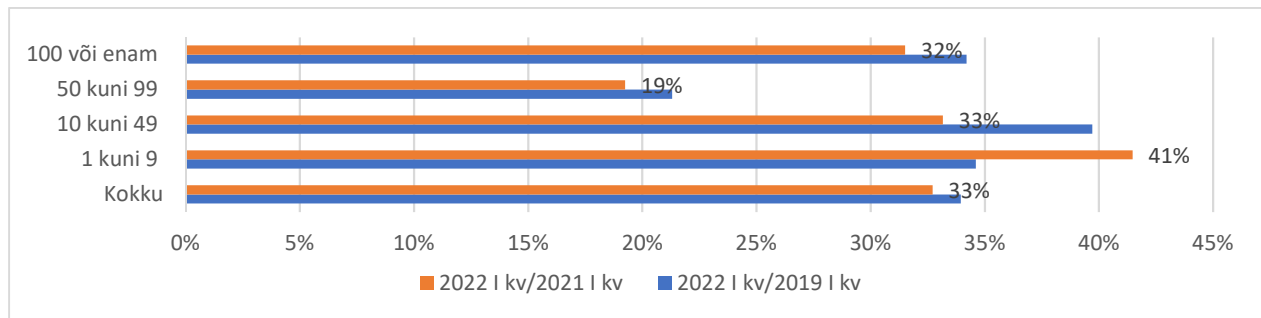

Joonis 1. Müügitulu muutus 2022. a. I kvartalis võrreldes eelmise aasta sama perioodi ja 2019. a. I kvartaliga. Sektorite järjestuse aluseks on aastane kasvutempo.

Võrreldes koroonakriisi eelse tasemega oli kasv kiireim muudes teenustes² (106%), veevarustuses ja jäätmekäitluses (104%), infos ja sides (95%) ning energeetikas (94%). Kriisieelset taset ei olnud suutnud veel ületada majutus ja toitlustus (-6%) ning mäetööstus (-19%).

² 'Muud teenused' hõlmavad: arvutite ning tarbeesemete ja kodutarvete parandus; muu teenindus. Mitte segi ajada muude äriteenustega (sh. teadus- ja arendustegevuse teenused; ametialase ja juhtimiskonsultatsiooni teenused; tehnilised, kaubandusega seotud ja muud äriteenused).

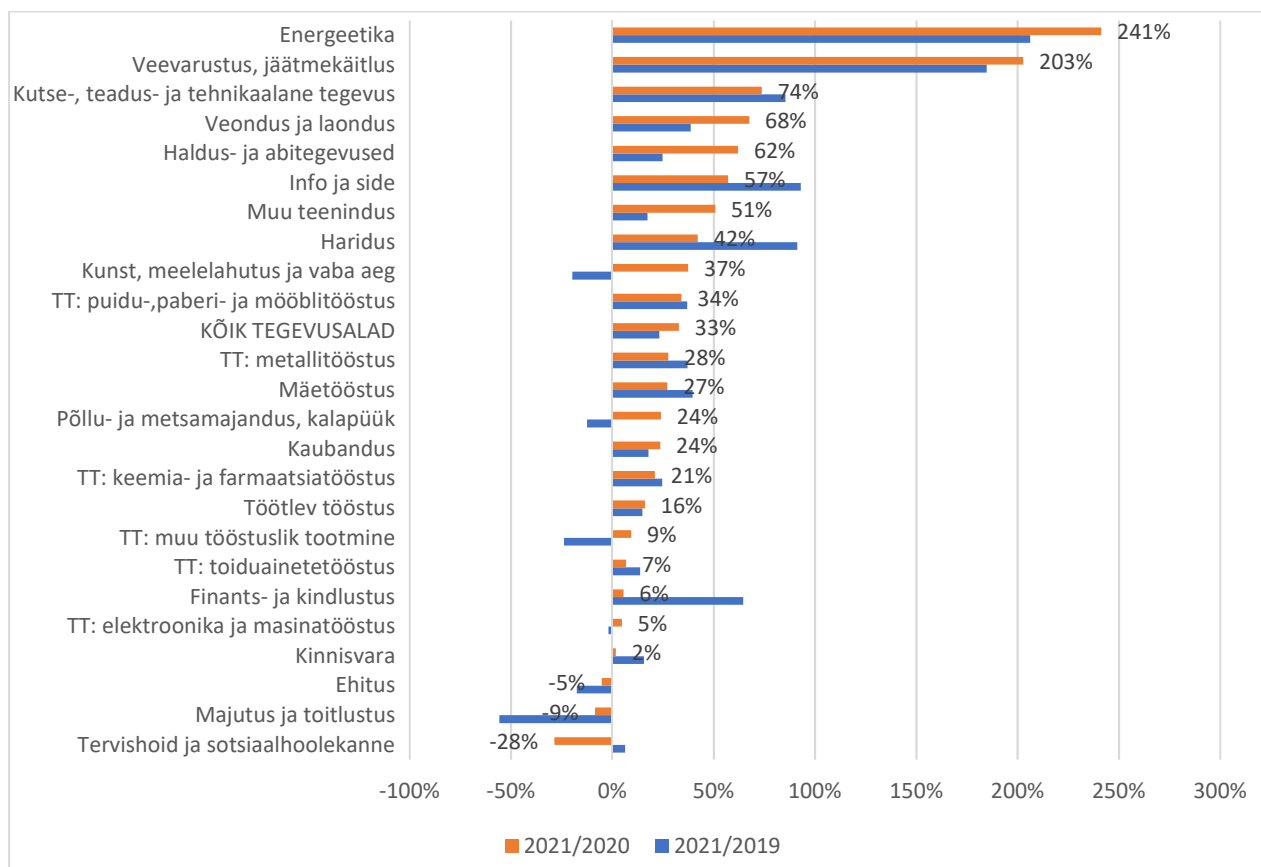
Kui grupeerida ettevõtteid töötajate arvu järele, siis kasvas müügitulu selle aasta I kvartalis kõige kiiremini mikroettevõtete segmendis, mis on tuntud kriisist väljumise mootorina (41%); teistest aeglasemalt kasvas see keskmise suurusega ettevõtetes (50-99 töötajat) (19%) (vt joonist 2).

Joonis 2. Müügitulu kasv 2022. a. I kvartalis võrreldes eelmise aasta sama perioodi ja 2019. a. I kvartaliga ettevõtete suuruse lõikes

2. Kaupade ja teenuste ekspordi maht (võrdlus aastasel baasil)

Lisaks müügitulule peegeldab Eesti majanduse käekäiku ja eri sektorite kohanemisvõimet rahvusvahelisel turul kaupade ja teenuste ekspordi maht, mis kasvas 2021. aastal võrreldes eelmise aastaga tervikuna ca 33%. Võrreldes kriisieelsega on kasv olnud 23%.

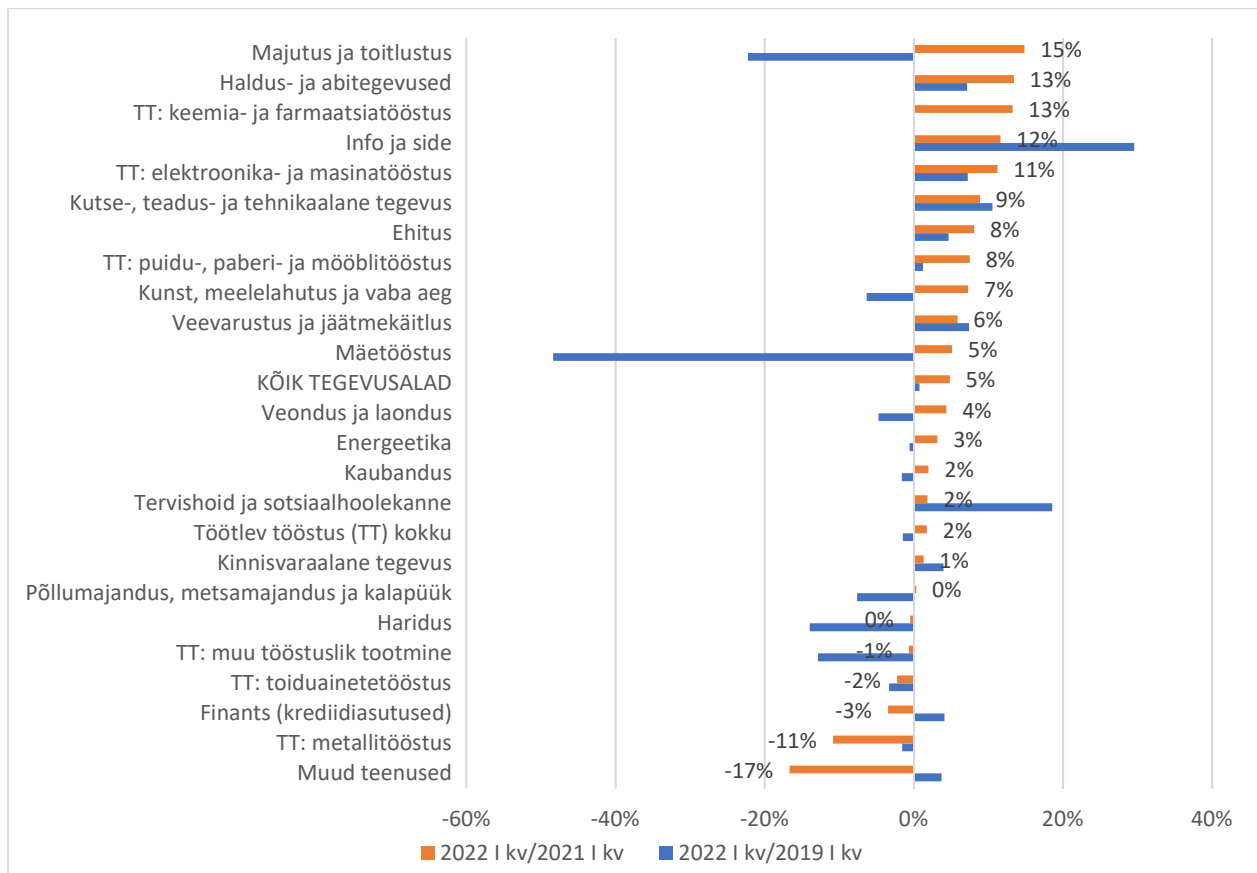

Joonis 3. Ekspordi mahu muutus 2021. a. võrreldes 2020. ja 2019. aastaga. Sektorite järjestuse aluseks on 2021.a. ekspordi mahu muutus võrreldes eelnenud aastaga.

Seejuures mõnede tegevusalade puhul oli kasv võrreldes eelmise aastaga isegi kahekordne või enam (energeetika 241%, veevarustus ja jäätmekäitlus 203%). Ekspordi maht vähenes sama perioodi jooksul aga tervishoius ja sotsiaalhoolekandes (-28%), majutuses ja toitlustuses (-9%) ning ehituses (-5%). Võrreldes koroonakriisi eelse tasemega ei olnud ekspordi maht taastunud järgmistes sektorites: majutus ja toitlustus (ca 2 korda väiksem; -56%), muu tööstuslik tootmine (-24%), meelelahutus ja vaba aeg (-20%), ehitus (-18%), põllu- ja metsamajandus ning kalapüük ja kunst, meelelahutus ja vaba aeg (-12%).

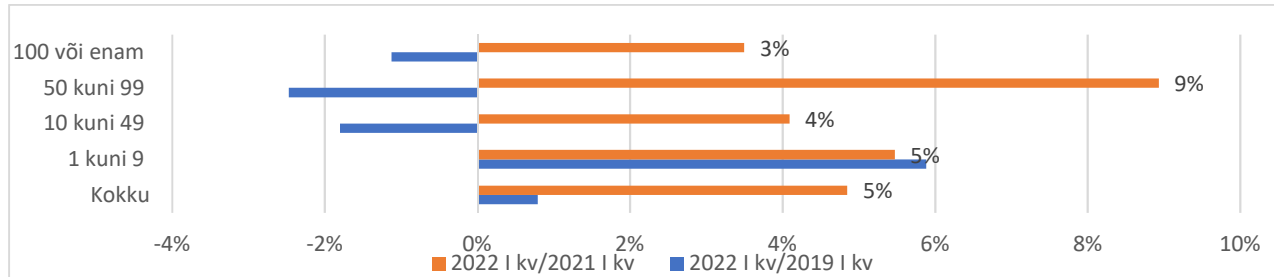
3. Töötajate arv

Koroonakriis mõjutas märgatavalt ka tööhõivet, kuigi ärimajanduses kokku oli töötajate arv viimases kvartalis ligikaudu samal tasemel kui enne koroonakriisi ja võrreldes eelmise aastaga moodustas kasv 5%. Samas oli mitmetes sektorites töötajate arv 2022. a. I kvartalis endiselt väiksem kui enne koroonakriisi (oluliselt sellistel tegevusaladel nagu mäetööstus (-48%) ning majutus ja toitlustus (-22%)), kuid ka sellistes teenuste sektori harudes nagu haridus (-14%), kunst, meelelahutus ja vaba aeg (-6%) ning veondus ja laondus (-5%) (vt. joonis 4). Kõige rohkem kasvas töötajate arv võrreldes kriisieelse perioodiga info- ja sidesektoris (30%) ning tervishoius ja sotsiaalhoolekandes (19%). Aastases horisondis kasvas töötajate arv enim majutuses- ja toitlustuses (15%), keemia- ja farmaatsiatööstuses (13%) ning halduses ja abitegevustes (13%). Viimase aasta jooksul on töötajate arv aga vähenenud muudes teenustes (-17%), metallitööstuses (-11%) ja finantssektoris (krediitiasutused) (-3%), samuti mõnedes töötleva tööstuse ja teenindussektori harudes.

Joonis 4. Töötajate arvu muutus 2022. a. I kvartalis võrreldes eelmise aasta sama perioodi ja 2019. a. I kvartaliga. Sektorite järjestuse aluseks on aastane kasvutempo.

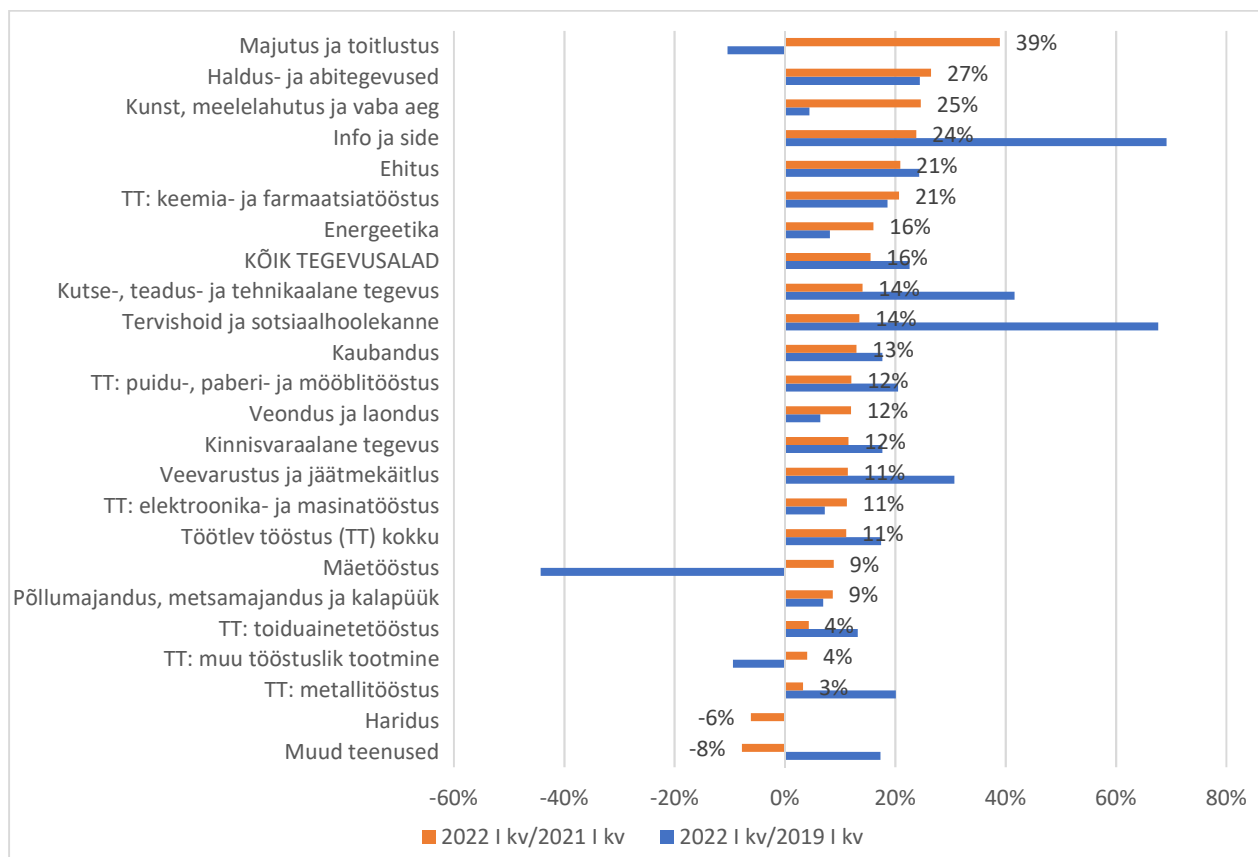
Kui võrrelda töötajate arvu muutust eri suurusega ettevõtetes I kvartalis aastataguse ja koroonakriisi eelse ajaga (joonis 5), siis hakkab silma, et töötajate arv on mõlemas horisondis suurenenud vaid mikroettevõtetes (vastavalt 5% ja 6%). Väikeste, keskmiste ja suurettevõtete puhul ei olnud töötajate arv veel pikemas horisondis taastunud, kuid aastases horisondis oli ka nende puhul kasv positiivne, kõige tugevam seejuures keskmise suurusega ettevõtete (50-99 töötajat) segmendis (9%).

Joonis 5. Töötajate arvu muutus 2022. a. I kvartalis võrreldes eelmise aasta sama perioodi ja 2019. a. I kvartaliga ettevõtete suuruse lõikes.

4. Tööjõukulud

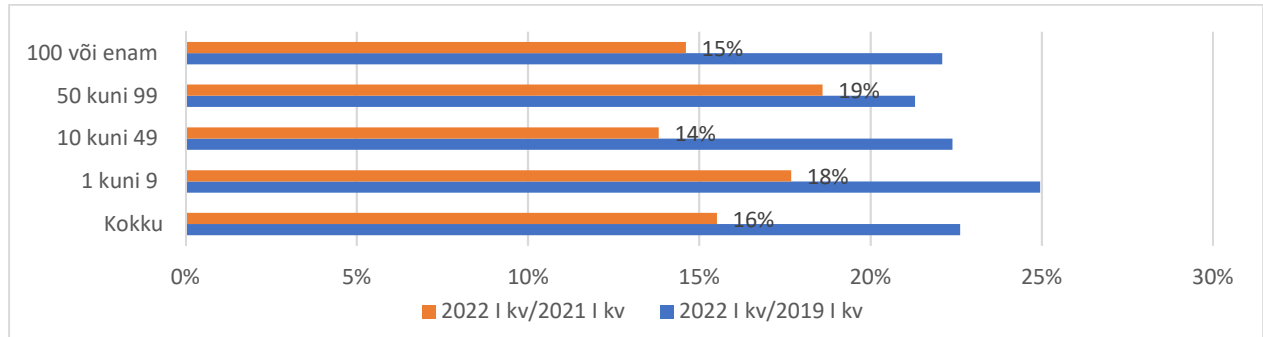
Tööjõukulude kasvu erinevusi võivad põhjustada mitmed tegurid nagu koroonakriisi mõju, turunõudluse erinevused toodete ja teenuste lõikes, tsüklilised ja struktuursed muutused majanduses jne.

Joonis 6. Tööjõukulude muutus 2022. a. I kvartalis võrreldes eelmise aasta sama perioodi ja 2019. a. I kvartaliga. Sektorite järjestuse aluseks on aastane kasvutempo.

2022.a. I kvartalis kasvasid töajõukulud aastaga ca 16% ja kasv oli veelgi suurem võrreldes kriisieelse tasemega (23%). Tegevusaladest juhtisid aastases lõikes kulude kasvu edetabelit majutus ja toitlustus (39%), haldus ja abitegevused (27%), samuti kunst, meelelahutus ja vaba aeg (25%) ning info ja side (24%). Languses oli vaid haridus (-6%) ja mõned teenuste sektori alad. 2019 I kv võrdlushorisondis olid kasvu vedajad tervishoid ja sotsiaalhoolekanne (68%) ning info ja side (69%); töajõukulude tase oli kriisieelsest madalam aga majutuses ja toitlustuses (-10%), mäetööstuses (-44%) ning mõnedes töötleva tööstuse allharudes.

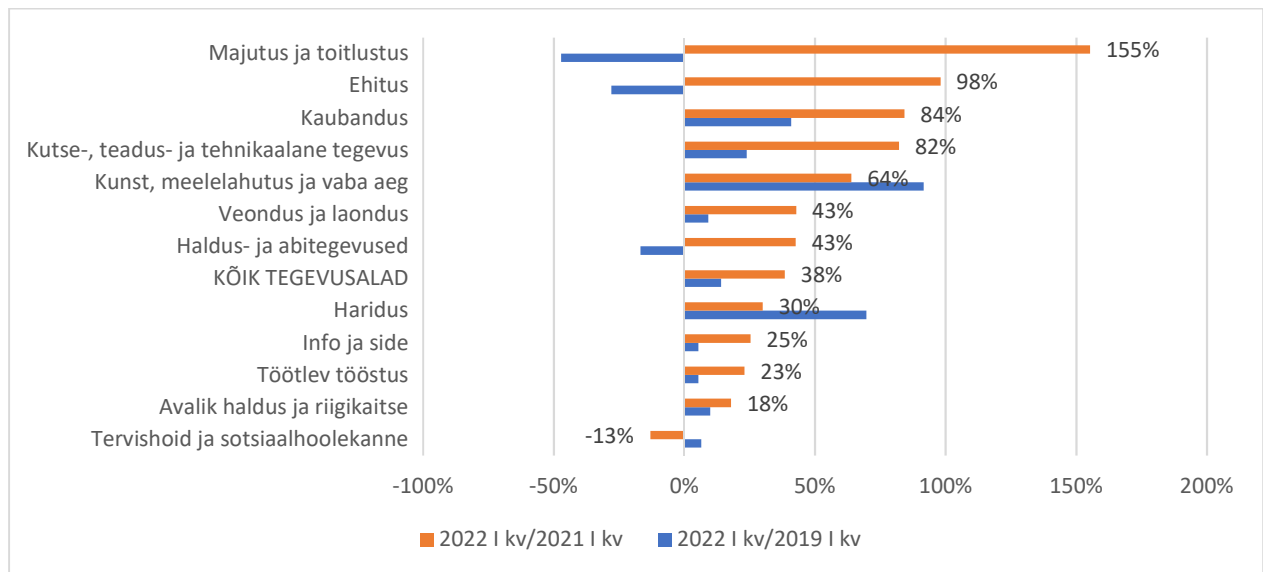
Kui võrrelda töajõukulude dünaamikat erineva suurusega ettevõtetes (joonis 7), siis väga suuri erinevusi silma ei hakka; kõigis segmentides oli kasv aastases horisondis väiksem kui pikemas horisondis. Kõige kiirem aastakasv oli seejuures keskmise suurusega ja mikroettevõtete segmentis (vastavalt 19% ja 18%).

Joonis 7. Töajõukulude muutus 2022. a. I kvartalis võrreldes eelmise aasta sama perioodi ja 2019. a. I kvartaliga ettevõtete suuruse lõikes

5. Vakantsete töökohtade arv

Lisaks töötajate arvule on ettevõtete majandusseisundi näitajaks ka vakantsete töökohtade arv, mis peegeldab tööjõuvajadust ettevõtetes. See näitaja pakub huvi eeskätt seetõttu, et majandustsükli kasvufaasis osutub tööjõupuudus üheks olulisemaks majanduskasvu pidurdavaks teguriks.

Joonis 8. Vakantsete töökohtade arvu muutus 2022. a. I kvartalis võrreldes eelmise aasta sama perioodi ja 2019. a. I kvartaliga. Sektorite järjestuse aluseks on aastane kasvutempo.

Sektorite vahelist võrdlust piirab siiski asjaolu, et nimetatud näitaja ei ole mitmete sektorite ja ka eri tööstusharude puhul kättesaadav; allpool toodud joonis tugineb Statistikaameti andmebaasis kättesaadavatele andmetele.

Jooniselt 8 nähtub, et tööjõupuudus, mida peegeldab vakantsete töökohtade arvu suurenemine, kimbutas I kvartalis kõige enam majutust ja toidlustust, ehitust ja kaubandust - aastases horisondis kasvas vakantsete töökohtade arv neis vastavalt 155%, 98% ja 84%. Vakantsete töökohtade arv tervikuna oli 2022. a. I kvartalis ca veerandi võrra suurem kui enne koroonakriisi, kasvades viimase aastaga tervelt 38%. Vakantsete töökohtade arvu kiire kasv osutab vajadusele kaaluda hoolega kõiki võimalusi tööturu paindlikkuse suurendamiseks ja täiendava tööjõu kaasamiseks nii Eestist kui ka teistest riikidest.